

ІДЕЯ ПРЕЗИДЕНТАМ – ВІД
ЗАГИБЛОГО ПРИКОРДОННИКА
МОМОТА З ЧЕРКАС **3**

ЕНКАВЕДИСТИ
«ПЕРЕМОГЛИ» САМОГОН **6**
І ... ПРОГРАЛИ БІЙ УПА

АРТАНІЯ:
ОСТРІВНА ДЕРЖАВА **7**
РУСІВ

Козацький край

№4 (78)
30 квітня 2016 р.

ОСТАННЄ СЛІВО

Засуджена російським «судом» на 22 роки позбавлення волі українка Надія Савченко заповнила документи для екстрадиції на батьківщину. Незламна льотчиця з позивним «Куля» знову не визнала «вини» у тому, що воювала за Україну...

Олег ОСТРОВСЬКИЙ

Слава Черкащини не обмежується іменами Тараса й Богдана...

Планую ініціювати проведення на Черкащині повної інвентаризації об'єктів археології, історії та природи. Є такий Державний реєстр нерухомих пам'яток України, який давно не оновлювався, і тому ці об'єкти залишені без нагляду та контролю, що призводить до їх розкрадання та руйнування...

Хочу розробити 2-3 нових туристичних маршрути, зробити молодіжні фестивалі, які приваблять у першу чергу молодь. Не зацікавляються на класичному формулюванні «Черкащина – край Богдана і Тараса», а відкривати нові напрямки і маршрути: екскурсія на козацькій чайці з Чигирини до с. Вереміївка, де створено автентичний козацький хутір, з тієї ж Вереміївки перепливти в Канів... На водні маршрути до цього часу чомусь ніхто не звертає уваги. У планах – розробити та впровадити екстрим-маршрути з Канева пішки до Корсуня, а там і до Буцького каньйону вже недалеко... Це повинно привабити молодь, яка фактично є нашим майбутнім двигуном розвитку туристичної галузі.

Моя програма називається «Черкащина – це воля і дух нації». Назва вибрана не випадково, оскільки саме на Черкащині проходили суспільно-вагомі історичні події. Свого часу Чигирин був столицею України, тут вершилася історія нашої держави, саме на Черкащині пересікалися інтереси тогочасних гігантів геополітики – Османської Імперії, Речі Посполитої, Московської держави та інших. Не треба зосереджуватися виключно на постатях Богдана Хмельницького і Тараса Шевченка. Тут жили і працювали Чорновіл, Симоненко, Піддубний та безліч інших... Це наша історія і її потрібно не приховувати за хуторянством і провінційністю.

Ще у планах – відновлення старих та встановлення нових охоронно-інформаційних вказівників із залученням коштів спонсорів для відновлення та дослідження історичних та культурних пам'яток нашої області.

Вже на сьогоднішній день є певні домовленості з людьми, які готові допомагати мені в усьому задуманому і ціла низка масштабних проектів, які лише чекають на реалізацію.

Зрозуміло, що пріоритетом буде гідне вшанування 100-ліття Вільного козацтва, оскільки це відповідатиме Указу Президента. По можливості, за рік плануємо відкрити відповідний музей. Проте, це буде не тільки в Чигиринському районі, подібні музеї можна буде створити і в Гусаковому, і в Козацькому – на Звенигородщині, Канівщині, Уманщині – багато де. Треба ще чітко зрозуміти, що музей повинен виконувати ті функції, для яких створений. А для цього треба розвивати логістику. Ось у Мошнах створили музей-хату Шевченка, але там немає ані дороги, ані інших елементів інфраструктури. Так і будь-який інший новий культурно-історичний об'єкт – без відповідної інфраструктури, без туристів, він потихеньку зруйнується та розкрадеться.

Черкащина – красивий край, один із найбагатших своєю історією. Цьогорічні квітневі Холодноярські вшанування продемонстрували активізацію інтересу українців до історії Визвольних змагань. Це чудово, тому що той, хто не пам'ятає свого минулого, не здатний творити майбутнє.

Пам'ятаючи славу наших предків, разом збудуємо кращу Україну!

Цивільний корпус «Азов» полює на черкаських браконьєрів

За часів давніх давен, коли кораблі ходили не лише по Дніпру, а по ріках Тясмин і Ірдинь, острів між ними звався Артанією. Славлетна Артанія була однією з найвоєвоєнічших частин Русі і могла захистити себе від будь-яких набігів зі сходу. Пізніше вона породила державу Дулібів. Та ріки, що протікали і продовжують протікати по нашим славним землям служили не лише форпостом оборони, а й джерелом харчування. Рибальництво на Дніпрі протягом усієї віхи історії було одним з найважливіших занять.

Проте, як сказано у Шпенглера, розквіт цивілізації завжди несе за собою занепад культури. І на превеликий жаль, навіть культура рибальництва нашого краю зазнала апогею деградації. Проблема криється не тільки в брудних стоках і пляжах, не тільки у бракон'єрстві, що вже встигло стати нелегальним бізнесом дуже великих сум, – проблема в причинах і наслідках.

Виховання молоді Артанії базувалося перш за все на альтруїзмі і відданості своїй землі і крові. «Виховання» сучасної молоді якраз і є причиною – це егоїстичні настанови на життя без будь-якого морального підґрунтя, а тому «маємо, що маємо». Маємо пересохші Тясмин і Ірдинь, маємо Дніпро, переповнений брудом від відходів підприємств і маємо приблизно по 12 тон риби, що вивозиться за добу бракон'єрами з чотирьох при-

леглих сіл: Червоної Слободи, Лесьок, Худяків і Сагунівки, де риба навесні нереститься і йде далі по Дніпру. Проте з кожним новим нерестом її стає все менше і опасіння того, що наші діти не побачать риби – змушує діяти...

Цивільний Корпус «Азов» поставив собі чітку мету – відновити екологічну інфраструктуру нашого краю. З середини квітня – хлопці на охороні нересту, облаштували табір і одразу ж стали до патрулювання. Перших правопорушників довго чекати не довелося – складені акти, врятована риба, знищені знаряддя злочину. Та це лише початок, а надалі – нічні патрулі. Вдень браконьєри рибу ловлять сітками. Багато риби вдається врятувати, випустивши з сіток назад у Дніпро і знищивши знаряддя лову, бо головне все ж – врятувати рибу і вже в наступну чергу – піймати злодіїв. Вночі відбувається справжній жах, ніхто і уявити не міг, що бізнес з таким розмахом можна побудувати на рибі...

Та більше всього вражає байдужість людей – рибу люблять всі, а от до акції долучилося лише кілька десятків активістів. Цивільний Корпус «Азов» запрошує усіх небайдужих стати разом і зупинити екологічну катастрофу нашого краю!

З питань залучення до операції «Нерест» звертайтеся до заступника голови обласної організації Цивільний Корпус «Азов» Зайчука Ігора Олександровича (Заян) - 093-291-12-89

Голова обласної організації Цивільний Корпус «Азов» Дмитро КУХАРЧУК (Сліп)

У Черкасах створено громадську приймальню ЦК «Азов»

У Черкасах Цивільним Корпусом «Азов» створено громадську приймальню – вона відкрита щосереді та щонеділі з 15.00 до 19.00.

«Цивільний корпус АЗОВ» – створена при полку АЗОВ громадська організація, активісти та учасники якої є громадянами, котрі хочуть боронити рідні міста від проявів сепаратизму та допомогати бійцям на східному фронті. Крім того, «Азовці» виконують функцію соціального контролю. До приймальні може потрапити будь-хто охочий долучитись до роботи Цивільного Корпусу та охочий змінювати своє місто на краще.

Серед напрямків роботи Цивільного Корпусу:

*Національний захист – боротьба з проявами сепаратизму та антиукраїнськими структурами

*Соціальний захист – боротьба з корупцією, шахрайством, незаконною діяльністю

*Національні ініціативи – національно-патріотичне виховання дітей та молоді, акції, фестивалі, спортивні заходи

*Соціальні ініціативи – громадські спортивні заходи, екологічна діяльність

Адреса штабу: вул. Р.Люксембург, 30
Телефон штабу: 063 860 85 93

Офіційно батальйон «Азов», як батальйон спеціального призначення МВС, створений 5 травня 2014 року, але на той момент бійці, що склали кістяк його складу, вже два місяці боролись із сепаратистами на Сході. До того їхній підрозділ не був офіційно оформленим і називався «Чорним Корпусом» (назва пішла від чорної штурмової форми, в яку були вдягнені бійці майбутнього батальйону), а хлопців назвали «чорними чоловічками». Назва виникла як протиставлення «зеленим чоловічкам» – російським військовим у зеленій формі, що окупували територію Криму, та вже діставалися Донбасу. Сформувався загін «чорних чоловічків» переважно з вихідців зі східних та південних регіонів України, більшість з них раніше належали до організації «Патріот України».

За літо 2014 року «Азов» став одним із найбільш дисциплінованих та тренуваних добровольчих батальйонів. На його рахунок вже були десятки ввійманих сепаратистів, участь у важких наступальних операціях.

У нинішній історичний період Українська нація перероджується у боротьбі. Шойно полк «Азов» досяг перших істотних успіхів у війні із загарбницькою Москвою, як себе проявив внутрішній політичний ворог. Тепер наша нація знаходиться у стані облоги. По всій Україні розпочинає свою активну діяльність Цивільний Корпус «Азов» – організація, що ставить перед собою важливі і складні, проте посилені для націоналістів завдання:

- забезпечити надійну підтримку для фронту в тилу;
- згуртувати цивільну частину Української нації в єдину спільноту;
- підготувати активістів, що відстоюватимуть національні інтереси надалі

ЦИВІЛЬНИЙ КОРПУС "АЗОВ" ЧЕРКАСИ

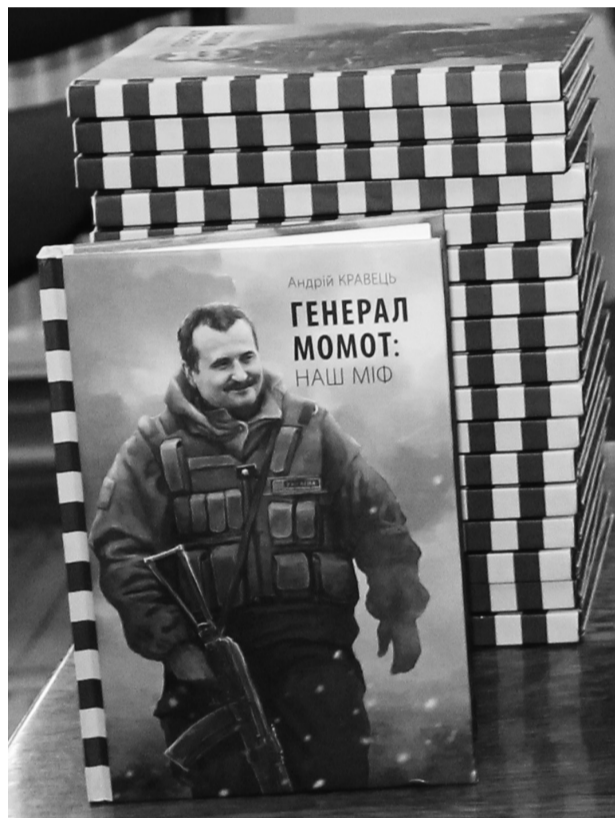
ЧАС РОБОТИ ГРОМАДСЬКОЇ ПРИЙМАЛЬНІ:

Середа - 15.00 - 19.00
Неділя - 15.00 - 19.00

КОНТАКТНИЙ ТЕЛ.: 063 860 85 93

Президенти України і Румунії підписали Угоду, ідею якої підказав загиблий у зоні АТО генерал-прикордонник з Черкас

У ході зустрічі президента України Петра Порошенка з президентом Румунії Клаусом Йоханнісом підписано договір про відновлення українсько-румунської президентської комісії. "Україна та Румунія підписали Угоду про спільне патрулювання державного кордону, яка дозволить обом сторонам більш ефективно протидіяти корупції, контрабанді та нелегальній міграції" – акцентував увагу Петро Порошенко, коментуючи результати зустрічі з президентом сусідньої держави. Таким чином, втілено в життя на державному рівні ідею легендарного прикордонника Ігора Момота, який свого часу командував Ізмаїльським прикордонним загonom на кордоні з Румунією, опісля – Навчальним центром ДПСУ «Оршанець» під Черкасами, звідки з початком бойових дій вирушив на Донбасі, очолив мотоманеврену групу прикордонників і відзначившись ціли рядом перемог над ворогом, загинув у липні 2014 року в зоні АТО...

Цитуємо уривок з книги Андрія Кравця «Генерал Момот: наш МІФ», виданої влітку 2015 року за сприяння голови Черкаської ОДА Юрія Ткаченка:

«...На початку 2000-х років багато хто пророкував жорстке протистояння України та Румунії – з-за нафти й газу шельфу острова Зміїний.

І конфлікт зрештою таки спалахнув – між політиками, чиновниками, дипломатами двох держав, але тільки не між людьми в погонах – прикордонниками Румунії та України.

Здавалося б, військових людей найлегше спровокувати на той конфлікт, але на території, якою опікувався Ізмаїльський прикордонний загін, чітко діяло правило: прикордонники по два боки Дунаю – не вороги одне одному.

Так повелося саме завдяки Ігорю Момоту і його «таємним спецопераціям»... з футболу, коли прикордонники двох країн у вихідні регулярно збиралися то на одному, то на іншому березі для дружніх футбольних поєдинків.

Навіть два з чотирьох пляжів острова Зміїного з давніх-давен мають «контрабандистські» назви – Золотий і Бандитський. А при Момоту контрабанда різко пішла на спад, причому по всьому Дунаю.

В Києві довго не розуміли, у чім секрет, а виявилось, що з ініціативи Момота на «несанкціонованих міжнародних переговорах» між ним і командиром румунських прикордонників було домовлено про створення спільних прикордонних патрулів.

Таке не визначено жодним статутом служби, не регульоване жодними міжнародними правилами, але в один і той самий патрульний катер сідали прикордонники як України, так і Румунії. І контрабандисти, які раніше могли вільно зітхнути, перетнувши фарватер на Дунаї в бік своєї країни, тепер таки затримувалися: на українському боці про затримання їм оголошували українські прикордонники, а на румунському – румунські...

За «самодіяльність» командира ізмаїльських прикордонників відчитали для виду, але зробили висновки, що приклад ізмаїльців треба брати всій Держслужбі у цілому...»

Цікаво, що сам Ігор Момот все життя «колекціонував» військовий досвід усіх часів і народів і застосовував в усіх «гарячих точках», де служив: в Афганістані, на кордоні з Придністров'ям, де саме йшли бойові дії, під час масових заворушень на кордоні між Азербайджаном та Іраном, і зрештою, у зоні АТО на Донбасі в 2014 році. Тепер генерала вже немає серед живих, але його ідеї продовжують оберігати державні кордони України...

Ярослав ЗВЕНИГОРА

Перша в Україні Школа сержантів за стандартами НАТО названа на честь Євгена Коновальця

Передові армії світу тримаються на сержантах, а їхня роль у підготовці особового складу є найважливішою. Проте в українській армії їх роль абсолютно знівельована, через що виникає безліч проблем у керуванні підрозділами та їх підготовці. Тому «Азов», орієнтуючись на найсучасніші методики розвитку війська, створив власну школу сержантів, до якої увійшли і черкашани-«азовці»

Церемонія відкриття розпочалася з Гімну України та підняття прапорів полку «Азов» та Сержантської Школи. Першим слово взяв засновник полку «Азов» Андрій Білецький. У своїй промові Лідер Азовського руху наголосив: «Якщо буде у нас сила, то здобудемо все, що нам потрібно. Війна переплавила вас із заліза у сталь, а тепер я хочу, щоб ви стали мечем!».

Опісля промови до «азовців»-фронтовиків, яких зараховано до Школи Сержантів, рекрутів полку «Азов» та усіх гостей звернувся начальник Школи, друг Георгій. Саме він запалив Чашу Знань від свого смолоскипа, як символ того, що передає знання курсантам. Георгій побажав їм успіхів та наснаги в освоєнні воєнних дисциплін у стінах Сержантської Школи ім. полковника Євгена Коновальця.

Також, спеціально для Азовської школи сержантів, українською мовою була перекладена велика кількість зарубіжної спеціалізованої літератури.

Наразі тривають щоденні тренування курсантів. Ця школа не матиме аналогів в Україні, проте надалі її двері будуть відкритими для інших підрозділів Нацгвардії та ЗСУ.

Під час презентації «Чорного сонця» в Черкасах гепнувся на підлогу... Берія

23 квітня, під час презентації Василем Шклярком книги «Чорне сонце» в Черкасах трапився ексцес. Симпатична дівчина-націоналістка в кашкеті-«мазепинці» виявила на полиці книжкового супермаркету «Буквіца», де проходила презентація, книгу про керівника НКВД СРСР Лаврентія Берію і жбурнула нею об підлогу.

Багато хто з тих, хто прийшов на презентацію книги про полк «Азов», який воює проти проросійських бойовиків на Донбасі, підтримали дії дівчини, бо не вважають за доречне популяризування того, хто нищив українське підпілля, воював проти УПА, віддавав накази про розстріли українських патріотів.

Ось як про це розповідає відома черкаська художниця Ольга Отнякіна-Бердник, яка була на презентації: «Вибухнула, але не розгорілася дискусія. Юна патріотка кинула об підлогу біографію Лаврентія Берії, що продавалася в книгарні. Попри юнацький запал і деяку театральність, що їй завадили, дівчина, безумовно, мала рацію... Це не дрібниця, це ідеологічна війна».

Молода націоналістка за хвилину до того, як опустила біографію сталінського енкаведиста «на рівень плінтуса»...

Ірина Геращенко: «Моя двоюрідна сестра – з роду Чучупак!»

Дата проведення Холодноярських вшанувань щороку визначається окремо, проте точкою відліку завжди слугує день загибелі холодноярського отамана Василя Чучупака – 12 квітня 1920 року. Черкашанка Ірина Геращенко, яка нещодавно стала першим віце-спікером українського парламенту, 24 квітня побувала на 21-х Холодноярських вшануваннях і поділилася на своїй сторінці у соцмережах не тільки емоціями від патріотичних заходів, а й вражаючим відкриттям: її двоюрідна сестра по материнській лінії – з роду тих самих Чучупак!

Причому пані Ірина дізналася про це вже після вшанувань. Ось як вона пише про це на «Фейсбучі»:

«Важливе, емоційне і вражаюче відкриття дня. Моя двоюрідна по батькові сестра, яку я знаю з першого дня її дитинства, вже 42 роки, найрідніша мені подруга моїх дитячих років, сьогодні, після розповідей про відкриття пам'ятника братам Чучупакам, раптом принесла свій сімейний альбом і кілька книжок про отаманів. І що я побачила- фото з книжки і з її сімейних архівів співпадають!

Тобто, по материнській лінії моя найдорожча двоюрідна сестра Чучупака): ми стільки найпрекрасніших днів дитинства провели в Зам'ятниці, у її бабусі Тодосії, дівоче

прізвище якої було Чучупака! Це ж треба, тільки зараз, тільки сьогодні зробити таке дивне відкриття. Характер у моєї сестрички ще той!): і тепер мені все зрозуміло! І як же це важливо – знати історію своєї родини і своєї країни!...

Ярослав ЗВЕНИГОРА

Унікальна книга з віршами Шевченка продана з аукціону

У рамках «Книжкового Арсеналу» 23 квітня відбувся букіністичний аукціон, організований аукціонним домом «Дукат». За рекордну ціну – 9 000 доларів США учасник акціону з Києва придбав раритетне видання 1859 року «Нові вірші Пушкіна і Шевченка», яке було опубліковане у

німецькому Лейпцигу і заборонене до розповсюдження в Росії.

Про це видання очевидно не знав навіть сам Тарас Шевченко. Унікальність видання важко переоцінити: тут вперше були надруковані цензуровані російськими імперськими цензорами твори Шевченка – поема «Кавказ», вірш «Холодний яр», послання «І мертвим, і живим...», а також знаменитий «Заповіт» (перша редакція, яка є також нецензурованою).

УКРАЇНА ВКЛОНИЛАСЯ СЛАВІ ХОЛОДНОГО ЯРУ

23-24 квітня тисячі людей з усіх куточків України з'їхалися на Черкащину, на 21-і Холодноярські вшанування Героїв, які полягли за визволення України.

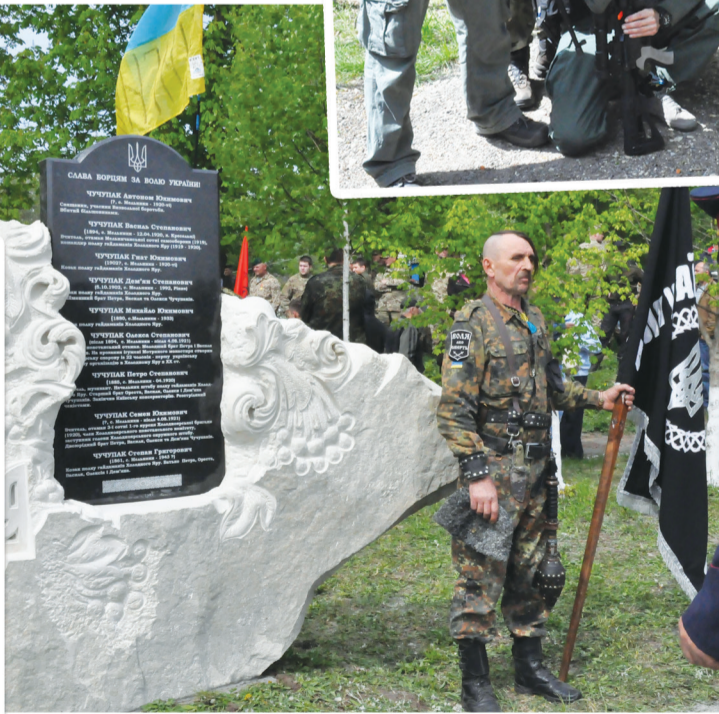
23 квітня в Черкасах відкрито й освячено величний монумент, на вершині якого – скульптура Архистратига Михаїла, небесного захисника Добра... Під гуркіт козацького тулумбаса "Чорних запорожців" поклали квіти до пам'ятника борцям за Волю України усіх епох: від княжих дружинників Русі – до сучасних українських воїнів... Того ж дня в Черкасах на приміщенні музичного училища (колись – чоловічої гімназії) офіційно відкрито меморіальну дошку на честь видатного націоналіста, одного із засновників ОУН Макара Кушніра, який навчався тут з 1901 по 1909 рік.

24 квітня холодноярські вшанування продовжилися у Мельниках та Буді на Чигиринщині – безпосередньо у Холодному Яру.

Пам'ятник братам Чучупакам, отаманам і козакам, які боролися за Волю України проти московських більшовиків на початку ХХ століття, відкрили у Мельниках.

Пам'ятник отаману Гнату Голому, чиї гайдамаки билися проти польської шляхти ХVIII століття – у Креселівському лісництві. А біля церкви Петра Калнишевського на хуторі Буда постав пам'ятний знак усім козакам, які загинули за Волю України...

Фоторепортаж Наталії КРАВЕЦЬ
та Олега ОСТРОВСЬКОГО

Доповідаючи про бій особисто Хрущову, уродженець Черкащини не поскупився на епітети для "визволителів"...

Травневий бій 45-го: енкаведисти успішно знищили самогон, але бездарно програли бій УПА...

Малюнок Юрія ЖУРАВЛЯ

Історія цього бою є показовою в плані того, як насправді поводитися у післявоєнній Західній Україні радянські чиновники і спецслужби, і ким були воїни УПА – "бандитами" чи чудово організованими військовими підрозділами повстанської армії. Описуючи одну із найвідоміших тогочасних військових поразок радянської влади, уродженець Черкащини, який воював проти ОУН-УПА, безпристрасно фіксував ганебну поведінку радянських "визволителів". Писати неправду не міг – це була доповідна особисто Першому секретареві ЦК КП(б)У Микиті Хрущову...

Самдповідач, уродженець села Пляківка Чигиринського повіту (нині Кам'янського району Черкащини) Степан Антонович Олексенко не викликає ні найменшої підозри у хоч найменшій прихильності до "буржуазних націоналістів". Ще в 23 роки він став членом більшовицької партії і до Великої Вітчизняної війни вже був на високій партійній посаді у ЦК Компартії. Під час війни став секретарем підпільного обкому в Кам'янці-Подільському і очолив потужне партизанське з'єднання, яке об'єднало 37 загонів загальною чисельністю близько 10 тисяч партизанів. Був нагороджений багатьма радянськими урядовими відзнаками, зокрема орденами Леніна і Богдана Хмельницького. У 1944–1946, а потім ще й у 1949–1952 роках був першим секретарем Дрогобицького обкому партії (тодішня Дрогобицька область об'єднувала 6 районів, що нині входять до Львівської області). Призначаючи Степана Олексенка в "гарячу точку", більшовицьке керівництво враховувало як його вірність комуністичним ідеям, так і військовий досвід: колишній партизан мав краще розуміти дії свого ідеологічного ворога, який так само вів партизанську війну проти регулярних військ...

Боротьба проти УПА і регулярні звіти про неї особисто Микиті Хрущову були в числі першочергових завдань секретаря обкому. До честі Олексенка, називаючи повстанців у звітах "бандитами", як і вимагалось в СРСР, він разом з тим все-таки уникав емоційного поливання їх брудом, як це "положено"

було в Кремлі. А коли описував збройні сутички проти УПА, поміж рядків інколи проглядалося захоплення військовою майстерністю супротивника і обурення нахабством і халатністю тих, хто "зачищав" Західну Україну від "банделементів".

Післявоєнний театр бойових дій УПА характеризувався затишшям на час зими, коли сліди на снігу могли видати місцезнаходження криївок, і сплеском від весни й до осені. Скажімо, в одній із лютневих доповідних записок Хрущову Олексенко пише, що за півтора тижні у всій ввіреній йому Дрогобицькій області були тільки обстріли військових частин і виборчих дільниць – загинуло двоє військових і троє партпрацівників. Разом з тим, у одному лише бою 13 травня 1945 року, про який ітиметься далі, загинуло 26 працівників районної, обласної і навіть республіканської влади. Далі – опис подій згідно зі спецдонесенням секретаря обкому особисто товаришу Хрущову, датованим наступним днем...

Вирушаючи до сіл Стрільбиці і Біличі "для проведення масової роботи по денежному госзаїму", секретар Старосамбірського райкому Василь Нудьга знав, що в околицях діє загін УПА чисельністю близько 30 бійців. Тому з райцентру опівдні 13 травня його "група партактиву" виїхала на шести підводах, захопивши з собою 4 кулемети, 15 автоматів, 15 гвинтівок, гранати і солідний запас патронів. Навіть не підозрював, що зовсім скоро вся ця зброя стане військовим трофеєм загону УПА... До складу групи входили зокрема й досвідчені сержанти і офіцери у зелених армійських і синіх енкавеєвських картузах. Чому поміж тими картузами того дня на возах було пістряво від яскравих жіночих хусточок – пізніше з'ясувала спецкомісія, так і не розголосивши результати перевірки... У списку подорожувальників поряд з прізвищем районного прокурора і сина начальника райвідділу НКВС можна бачити прізвища секретарки-машиністки райвиконкому або помічниці секретаря райкому – всього жінок в загоні було дев'ять... У Стрільбиці приїхали, коли весь місцевий

люди молилися в церкві. Попередивши, що ввечері повернуться, вирушили до сусідніх Біличів. Там теж довелося зачекати, поки люди вийдуть з церкви. Коли їм сказали йти на збори, з усього села з'явився... усього зо три десятки мешканців. Зібравши у них більше 200 рублів на облігації держзаїму, мали повертатися у Стрільбиці. "Многие обеды в селе Биличи и, вероятно, с водкой, – пише Олексенко у спецдонесенні до столиці. – Выехав за село, ехали на шести подводах скученно и пели песни". В засідку потрапили на узліссі – під вбивчий перехресний вогонь з гори і понад річкою, куди непрохані гості намагалися тікати. Стріляли бійці загону УПА провідника Чорного, який напередодні загинув у бою з енкавеєвцями. Помста повстанцям вдалася цілком: з 37 врятувалося тільки 11 осіб з обозу – дев'ятеро із перших возів просто втекли з поля бою (народний суддя і секретарка-машиністка при цьому були поранені), а поранені на місці бою секретар й інструктор прикинулися мертвими і діждались, поки повстанці зберуть трофейну зброю і швидко зникнуть у лісі.

Підсумовуючи наслідки бою, Степан Олексенко вже не стримує емоцій: "Погубила преступная беспечность и то, что некоторые были после обеда с рюмкой водки, и то, что взяли с собой очень много молодых женщин, которые абсолютно не нужны были для массовой работы, а тем более для боя. Если опасные села, то зачем брать 9 женщин, когда можно было взять вместо них отделение или взвод бойцов – в райцентре дислоцируется рота внутренних войск НКВД? Приехав в Биличи группой в 37 человек, не обеспечили не то что массовой работы, а даже собрать людей не сумели. Получается, не серьезный выезд для серьезных дел, а какая-то воскресная вылазка"...

Після переможного для повстанців бою в Старосамбірський район було стягнуто величезну кількість військової техніки і солдатів. Їхньою метою були вже не збір грошей з селян і не прогулянка з самогоном і дівчатами – вони приїхали вбивати й карати за непослух і прагнення до волі...

До речі...

Те, що ОУН-УПА діяли тільки на території Західної України – частина радянської ідеологічної брехні. Так звані похідні групи ОУН досягали Харкова й Донбасу на Сході і Криму на Півдні. Перші похідні групи ОУН на Черкащині проявили свою діяльність спершу в західних районах області – Монастирищенському, Христинівському, Уманському, Звенигородському, Жашківському і Тальнівському. Дещо пізніше похідні групи з'явилися на Холодноярщині, Канівщині і в лівобережних районах нинішньої Черкаської області. Кожна з похідних груп складалася з численних оперативних загонів по 7–12 осіб. Про це розповідає Олександр Ветров у книзі "Таємниця Холодного Яру. Невідома війна: національний рух опору у 1940–1950 рр."

Є цікава деталь у біографії останнього головнокомандувача УПА, котрого навіть енкаведисти у своїх мемуарах називали "останнім із могікан" і "ворогом, гідним поваги" – день 9-го травня 1945 року Василь Кук зустрів у самому центрі України, на Черкащині – в Умані, у бойовому підрозділі УПА-Південь.

Ось як сам провідник УПА про це згадав: "Того дня (в Умані) ми випустили дві листівки – від імені УПА і Романа Шухевича та від імені ОУН. Листівки містили вітання всім жителям України з перемогою над фашизмом. Там ще підкреслювалося, що водночас із гітлерівським імперіалізмом потрібно перемагати й імперіалізм комуністичний. Ми зверталися до бійців Червоної Армії – нагадували, що боролися з ними проти фашистів плечем до плеча і закликали їх повернути зброю проти експлуататорів з більшовицької номенклатури".

Через п'ять років після цього Василь Кук очолив Українську Повстанську Армію і був останнім її головнокомандувачем – до травня 1954 року...

АРТАНІЯ, ОСТРІВНА ДЕРЖАВА РУСІВ, ПОМІЩАЛАСЯ У ТРИКУТНИКУ МІЖ КАНЕВОМ, СМІЛОЮ І ЧИГИРИНОМ

Імперська історіографія нас постійно переконувала у тому, що першою і єдиною державою на території України була Київська Русь. Саме від неї й розпочалася державна історія східних слов'ян. До того ж (повчала нас "поважна" московська історична братія), Русь не була українською державою, а лише "спільною колискою"... – ну, і так далі за давно збридлим текстом, і у тому ж шовіністично-маразматичному дусі...

Насправді, ще у IX - X століттях арабсько-перські вчені, такі як Аль-Балхі, Аль-Істахрі, Ібн-Хаукаля та інші залишили у своїх подорожніх книгах безліч спогадів про держави русів, зокрема про цілу тріаду: Куявію, Славію та Артанію...

Так Аль-Істахрі писав: "Руси складаються з трьох племен, з яких одне є ближче до Булгара і їхній цар живе у місті, яке називається Куява... Друге плем'я, що живе далі за першим, називається Славією, і цар їхній у місті Салау. Ще інше плем'я називається Артанією, а цар його живе в Арті..."

Артанія... Назва цієї країни, без сумніву, походить від слова Аратта, або ж Оратанія. Як пам'ятаємо, це були давні назви Трипільської цивілізації. Отож, шукати Артанію потрібно там, де ця цивілізація знаходилась – це землі південних полян, уличів та тиверців.

Свої спогади про Артанію залишив нам східний учений-енциклопедист кінця IX – першої половини X століття Абу-Алі Ахмед Ібн-Омар Ібн-Даста (більше відомий в історії, як Ібн-Русте). У своїй "Книзі дорожніх книг" він описав життя, побут, звичаї та спосіб господарювання русів. І навіть дав історикам легку підказку про те, де ця держава знаходилась. Однак зробив він це дуже туманно, чим і викликав хвилю дискусій серед дослідників. "Знаходиться вона на острові, оточеному Великою Водою. Острів цей, на якому живуть руси, займає територію трьох днів шляху, вкритий він лісами і болотами... Вони мають царя, котрий зветься Хакан-Рус".

Отож, Ібн-Русте пише про русів, які жили на великому острові (три дні дороги кінями – це приблизно 150 кілометрів) посеред лісів. Цей таємничий острів шукали довго. І все марно. Напевно, східний історик щось переплутав.

Аж раптом у 60-х роках минулого століття пілоти, які обробляли колгоспні лани, з повітря помітили, що простори між Каневом, Смілою та Чигирином є набагато вищими від довколишніх земель. Про побачене повідомили археологів. А ті уже зробили цікаве відкриття: виявляється, тисячу років тому трохи нижче Канева Дніпро розходився двома могутніми рукавами, залишаючи посередині русла велетенський острів. А таємниче плато, побачене пілотами, є нічим іншим, як залишками цього острова!

Обидва рукави були судноплавними і активно використовувалися русами у їхніх торгових та військових операціях. На самому острові було кілька великих укріплених городищ. А навколо нього (уже на суші, за межами острова) чотири міста: зі сходу – Золотоноша, з заходу – Сміла, з півночі – Канів, а з півдня – Чигирин.

Враховуючи вигідне стратегічне розташування острова, а також той факт, що він охоронявся з усіх сторін чотирма укріпленими городищами, можна зробити висновок про його особливу значимість для русів. Очевидно, острів використовувався трояко. З одного боку, це був важливий економічний центр, оскільки через нього проходив великий торговельний шлях із північних територій до Візантії та Східних країн. (Історики полюбляють називати його шляхом "із варяг у греки").

Тому острівні міста мали велику кількість ремісничих майстерень і кілька торгових ринків. Був також порт та корабельні доки, де будувалися і лагодилися торгові судна.

Друге його призначення – це митниця. Тут знаходилася спеціальна воєнізована служба, яка збирала мито з іноземних купців і забезпечувала їхній подальший захист. Також торговці мали змогу перепочити, полагодити кораблі, поповнити запас провіанту – адже дорога попереду була не близька. Ті ж, які уже завершували свою торгову місію, теж могли відновити сили перед тим, як покинути Артанію і поверну-

тися на Батьківщину.

І, нарешті, острів мав важливе військово-значення. Його часто використовували для організації походів проти кочівників чи Візантії. Тут споруджувалися нові бойові кораблі, лагодилися старі, формувалися військові дружини. Перед початком походу до острова прибував руський флот із воїнами. Далі проходила підготовка кораблів, їх завантаження провіантом та амуніцією. Коли усе було готово, руси залишали острів і розпочинали свої завойовницькі війни.

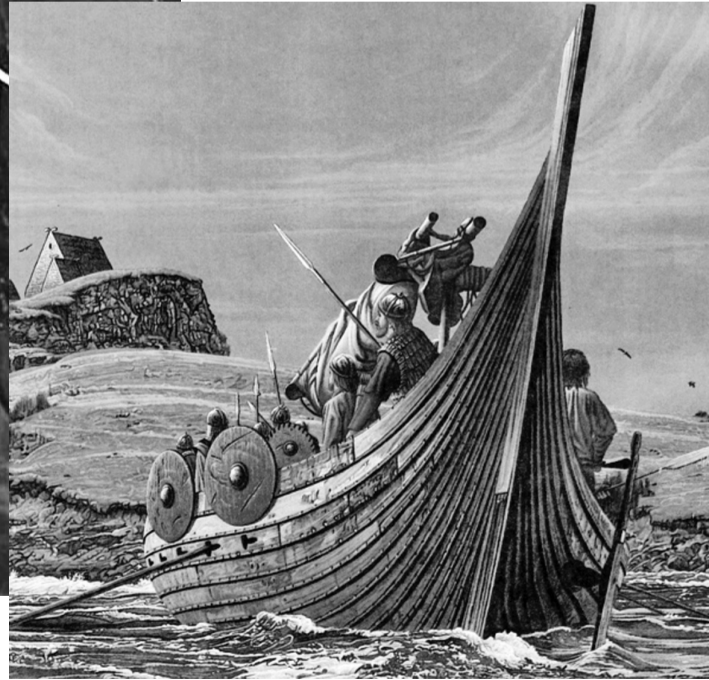
А воювати вони уміли. "Воюють згуртовано проти ворога, доки не переможуть його... Вони мужні і хоробрі. Коли нападають на інший народ, то не відчепляться, доки не знищать його усього... Вони кремезні, мають хороший вигляд і сміливість у нападах... Носять широкі шаровари – сто ліктів матерії йде на кожні. Одягаючи такі шаровари, вони збирають їх біля колін, до яких потім і прив'язують". (Ібн-Русте).

помагають останньому і захищають його. Коли ж просить допомоги якийсь із їхніх родів, виступають усі, між ними немає незгод". (Ібн-Русте).

Столицею Артанії було місто Родень (сучасна Княжа Гора), назване в ім'я Бога Рода, яке знаходилося південніше Канева, поблизу гирла річки Рось. Це був торговельно-ремісничий центр, який уже у перші століття нашої ери відіграв важливу роль у житті краю. У різний час у Родені було виявлено 12 скарбів ювелірних виробів (в основному місцевого виробництва). У найближчому сусідстві з Княжою Горою, у Сахнівці на Росі, знайдена золота пластина з зображенням свята скіфів-сколотів, про яку також пише Геродот. Свято проводилося тут на гористих берегах Росі. На пластині: у центрі, біля трону богині – цар з ритонем в руці; поруч з богинею – воїни, клянуться один одному і скріплюють клятву ритонем вина; далі – жрець, що здійснює приношення. По інший бік царя – слуги або просто народ, показаний не в своїх трудових зусиллях, а теж на святі: несуть бурдюки, наповнюють ритони вином з амфор.

Розміщене на Княжій горі, висота якої над рівнем моря 172 метри, а над рівнем Дніпра – 63 метри, місто відігравало важливу історичну роль захисника руських земель від численних нападів кочівників – печенігів, торків, половців. У літопису зафіксовано 46 нападів тільки з 1061 року по 1210-й. Археологічні матеріали розкривають повну трагедію міста після татарської навали. Це трапилося в першій половині XIII ст. Всі житла знищені великою пожежею. Жителі міста були перебиті. В одній лише ямі біля міських воріт знайдено кістки більше як 60 чоловік. Життя у місті більше не відновлювалося.

А що ж острів із його укріпленими городищами? Пройде кілька століть і з якихось геологічних причин праве русло Дніпра зникне, а води річки зіллються в один могутній потік. Колишній лівий рукав є теперішнім руслом Борисфена-Дніпра. Правобічні ж землі, по яких колись протікала річка, висохнуть, заростуть травою, чагарниками. З часом там поселяться люди, виникнуть села, зазеленіють оброблені лани, горди та сади. І лише природна низина, а ще народні перекази нагадуватимуть жителям про те, що тут колись Дніпро роздвоювався, створюючи посеред річки великий шмат суші. Тепер на місці колишнього острова знаходиться місто Черкаси...

Однак руси були не лише безжальними воїнами, але й добрими господарниками та гостинними людьми. "Міст у них дуже багато і живуть вони на просторах. До гостей виявляють повагу і добре ставляться до іноземців, які шукають у них заступництва, так само, як і до усіх інших, хто часто буває в їхніх краях, не дозволяючи нікому із своїх ображати чи ущемляти цих людей. У випадку, якщо хтось із них образить іноземця, до-

З книги
Олександра КОВАЛЕВСЬКОГО
"Ілюстрована історія України від найдавніших часів до сучасності"
(Ванкувер, Канада)

Священномученик Макарій, митрополит Київський

14 травня Свята Православна Церква урочисто відзначає день пам'яті священномученика Макарія, митрополита Київського і всієї Русі.

Священномученик Макарій жив у XV столітті. Де народився майбутній святий, маємо досить скупи відомості. Батьки його виховали у православній вірі. В юнацькі роки він прийняв чернечий постриг і проходив послух у київських монастирях, а потім переїхав до Вільно (Вільнюс).

Це період, коли була встановлена Флорентійська унія і точилася боротьба у православ'ї. Іншою проблемою було те, що Московське князівство набирало силу, а на території колишньої Київської Русі (України, Росії, Литви, частини Польщі) діяла Православна Київська митрополія у складі Константинопольського Патріархату. В цей час Київський митрополит проживав у Вільно. Щоб мати вплив на Литовсько-Російське князівство, Великий Московський князь хотів, щоб Київський митрополит жив у Москві, а не на території іншої держави. Та на це не погоджувався Великий Литовський князь. Тому Київська митрополія розділилася на дві частини – Московську і Київську. Митрополитом Київським, який жив у Вільно, був поставлений Макарій.

Митрополит Макарій з усією ревністю намагався запровадити у митрополії порядок. Інколи навіть зустрічав опір з боку духовенства.

Але все це він творив тільки для зміцнення православ'я в тодішніх литовсько-руських землях і для блага самої церкви і віри. Священномученик Макарій був ревним пастирем, тобто стежив за дисципліною духовенства, намагався підвищити моральний рівень священнослужителів своєї митрополії. Блаженним він був для всіх людей нужденних, але до порушників церковної дисципліни, християнської моралі був дуже суворим. Адже навіть в акафісті ми знаходимо про священномученика таку похвалу: «Радуйся, міцна палиця Христова».

Недовго довелося керувати Київською церквою митрополиту Макарію. Йому судилося стати жертвою набігів пере-

копських татар. Тоді київські митрополити жили у Вільно, але їх кафедральним містом залишався Київ.

У пасхальні дні 1497 року митрополит Макарій поспішив відвідати свою київську паству. Під час подорожі 1 травня 1497 року безбожні перекопські татари вбили преосвященного митрополита Київського і всієї Русі архієпископа Макарія. У житті священномученика відзначено такий факт: в момент нападу татар він звершував Божественну літургію в церкві села Стриголове і, коли нависла загроза життю, не покинув богослужіння. «Рятуйтеся, дітки, – сказав Святитель пастві, – а мені не можна, я віддаю себе волі Божій». Усі вірні розбіглися, залишився тільки один митрополит. Нечестиві агаряни вдерлися до храму й один із них відтяв голову і праву руку святителю просто біля престолу. Після відходу татар благочестиві православні християни тіло перенесли до Києва і його було покладено на вічний спокій у Софійському соборі, куди так поспішав митрополит.

З огляду на літопис, такою була офіційна версія. Трагічна загибель Макарія має всі ознаки замовного політичного вбивства. Як могли татарські вершники таємно від усіх проникнути весняним бездоріжжям від Перекопу у глухий край прип'ятських боліт? Та й навіщо їм було вбивати Святителя? За прадавнім звичаєм, голову, а інколи і праву руку, виконавці вбивства показували замовнику як доказ. Справді, цих частин тіла при мощах святителя немає.

Канонізація митрополита відбулася незабаром. Православні кияни свято шанували пам'ять мученика за віру. Від його мощей творилися і преславні чудеса. Святитель Макарій не переставав бути захисником своєї пастви та київських святинь після мученицької смерті. У 1625 році, під час правління Польського короля Сигізмунда, за тодішнього Київського воеводи Фоми Замойського, при митрополиті Іові Борецьким, пани Андрій і Стефан, що приїхали із села, бачили рано вранці, ще на світанку, велике світло в Софійській церкві, немовби від свічок запалене, і чули приємний спів, який виходив з церкви. Перебуваючи у збентеженні від такого видіння в ранній час, вони стали заглядати до церкви крізь тріщини, що утворились в стінах від руки ворогів і негоди, і побачили на хорах небесних співців, які були зодягнені в білі ризи...

Рака з мощами св. Макарія і сьогодні знаходиться у Володимирському соборі м. Києва, який з 1992 р. є патріаршим кафедральним храмом Української Православної Церкви Київського Патріархату.

ДЕНЬ В ІСТОРІЇ 1 – 7 травня

жовтий прапор над будівлею Київського інституту народного господарства. Затримані КГБ, обидва були засуджені до відбуття терміну в колонії суворого режиму.

1 травня 1653 року Тиміш ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ з козацькими полками розгромив молдавсько-семигородське військо під Яссами.

1 травня 1922 року створено Подільську повстанську групу на чолі з Яковом ОРЛОМ-ГАЛЬЧЕВСЬКИМ.

1 травня 1966 року студент-одесит Георгій МОСКАЛЕНКО і робітник з Київщини Віктор КУКСА, скинувши червоний, підняли національний синьовий прапор над будівлею Київського інституту народного господарства. Затримані КГБ, обидва були засуджені до відбуття терміну в колонії суворого режиму.

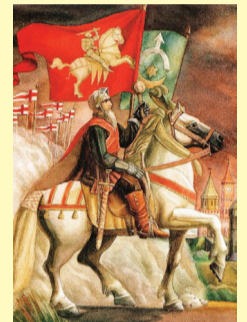
2 травня 1512 року князь Костянтин ОСТРОЗЬКИЙ розбив татар під Вишневцем.

2 травня 1848 року в Галичині створено Головну Руську Раду.

3 травня 1074 року помер Теодосій ПЕЧЕРСЬКИЙ, письменник і релігійний діяч.

3 травня 1873 року народився Павло СКОРОПАДСЬКИЙ, Гетьман України.

3 травня 1880 року народився контр-адмірал Микола ПРОТАСОВ, начальник Генерального морського штабу ВМС Української Держави.

3 травня 1895 року в селі Куцівка на Смілянщині (нині – Черкаської обл.) народився Тодось ОСЬМАЧКА, український поет і прозаїк.

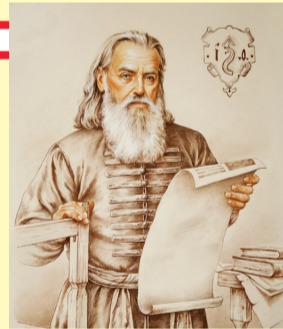
3 травня 1918 року гетьман Павло Скоропадський призначив головою (отаманом) Ради міністрів Української Держави Федора ЛИЗОГУБА.

3 травня 1924 року загадково загинув звільнений напередодні із застінків ГПУ Микола МІХНОВСЬКИЙ, ідеолог українського націоналізму й державної самостійності, громадський і політичний діяч та філософ.

4 травня 1733 року помер кошовий отаман Запорозької Січі Кость ГОРДІЄНКО.

4 травня 1838 року викуплено з кріпацтва Тараса ШЕВЧЕНКА.

4 травня 1949 року народився композитор і поет Володимир ІВАСЮК.

5 травня 1581 року в Острозі Іван ФЕДОРОВИЧ видав перший друкований руський календар.

5 травня 1877 року народився Михайло ВОЛОШИН, командант куреня УСС, віце-президент Союзу українських адвокатів.

5 травня 1880 року народився Олександр ПИЛЬКЕВИЧ, член Центральної Ради, генерал-хорунжий Армії УНР.

5 травня 1900 року Кирило ТРИЛЬОВСЬКИЙ заснував перше спортивно-пожежне товариство «Січ».

5 травня 1917 року в Києві почався 1-й Всеукраїнський військовий з'їзд, створено Український генеральний військовий комітет.

5 травня 1920 року війська Директорії УНР разом з польськими союзниками звільнили від більшовиків Київ.

6 травня 1641 року загинув Яків ОСТРЯНИН, козацький гетьман, керівник антипольського повстання.

6 травня 1920 року переможно завершився Перший зимовий похід Армії УНР.

7 травня 1840 року народився Марко КРОПІВНИЦЬКИЙ, драматург, актор і режисер.

7 травня 1900 року народився Юрій ЛИПА, філософ, поет, лікар УПА.